Strategiplan for skolebibliotekene i Storfjordskolen

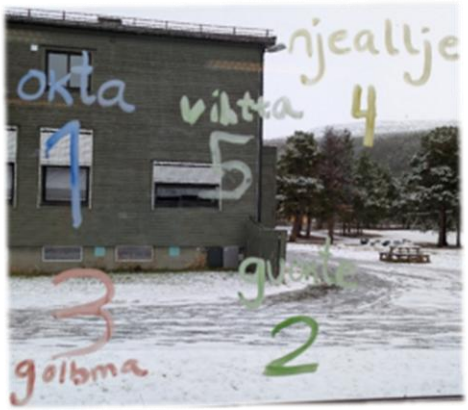

STORFJORD KOMMUNESTYRE
PS 39/26, 18.06.2026

Innhold

Endringslogg 2
Innledning 3
Hva er et skolebibliotek? 4
Styringsdokumenter for skolebibliotek 5
Opplæringsloven 5
Forskrift til opplæringsloven 5
Læreplanverket for Kunnskapsløftet 6
Lesing som grunnleggende ferdighet – lokale funn og situasjonsanalyse 8
Dette må til for å få velfungerende skolebibliotek i Storfjordskolen 10
Skolebibliotekenes tjenester 12
Bakgrunnsdokumenter 14

Endringslogg

Rev./dato	Avsnitt	Beskrivelse av endring	Referanse

Innledning

Denne strategiplanen er utarbeidet for å utvikle skolebibliotekene som inkluderende, tilgjengelige og inspirerende arenaer for alle elever i Storfjordskolen. Planen har som mål å styrke elevenes leseferdigheter, leselyst og informasjonskompetanse, og å tydeliggjøre skolebibliotekets rolle som en viktig pedagogisk ressurs i opplæringen. Planen er også forankret i kommuneplanens samfunnsdel som vektlegger at kommunen skal ha oppdaterte og funksjonelle læringsarenaer i tråd med dagens krav til læringsmiljø, samhandling og sosiale og inkluderende aktiviteter.

Status for skolebibliotekene i Storfjord kommune varierer mellom skolene, både når det gjelder fysiske forhold, organisering og tilgang til folkebibliotek. Disse ulikhetene påvirker elevenes tilgang til litteratur og skolebibliotek som pedagogisk ressurs. Det er derfor behov for en tydelige og samordnet retning for videre utvikling av skolebibliotek i kommunen.

Skibotn skole er en 1–7-skole med kort fysisk avstand til bibliotekfilialen i Skibotn og et etablert samarbeid med folkebiblioteket, blant annet gjennom egen samarbeidsavtale. Bibliotekfilialen fungerer i praksis som skolens bibliotekrom, og kan gjennom samarbeidsavtalen og pedagogiske grep ivareta skolebibliotekfunksjonen.

Hatteng skole er en 1-10-skole som benytter folkebiblioteket lokalisert i Storfjord rådhus til lån av litteratur. For de yngste elevene er den fysiske avstanden til biblioteket identifisert som en utfordring, særlig når det gjelder tilgjengelighet og jevnlig pedagogisk bruk. Det foreligger ikke skriftlig samarbeidsavtale mellom skolen og folkebiblioteket.

Per i dag mangler begge skoler tilrettelagte leserom i egne lokaler.

Det er ikke avsatt egne ressurser til tilrettelegging og drift av skolebibliotek. Det finnes heller ikke detaljerte statlige føringer for hvordan skolebibliotek skal organiseres. Derfor er det vurdert som nødvendig at det utarbeides en kommunal strategisk plan som gir retning, felles mål og tydelige rammer for skolebiblioteksarbeidet i kommunen.

Storfjord kommune har over år erfart en tilbakegang i elevenes leseferdigheter. Kommunen ble i 2022 trukket ut til å delta i Utdanningsdirektoratets Oppfølgingsordning etter svake

resultater, blant annet innen lesing. Denne utfordringa er ikke unik for Storfjord kommune. Forskning og nasjonale rapporter peker på at barn og unge i Norge har lavere leselyst og svakere leseferdigheter enn tidligere. Det er derfor behov for et systematisk og kvalitetssikret arbeid med leseopplæring på begge skolene. Kommunen har også behov for å oppdatere eksisterende planer knyttet til lesing som grunnleggende ferdighet og for å sikre god informasjonskompetanse hos elevene.

Våren 2025 ble det satt sammen en arbeidsgruppe for å drøfte utfordringene skolene står overfor i arbeidet med å oppfylle opplæringslovens krav til skolebibliotek. Det ble søkt om tilskuddsmidler fra Utdanningsdirektoratet for å støtte utviklingsarbeidet og søknaden ble innvilget. Arbeidet med denne strategiplanen startet høsten 2025 og ledes av to prosjektmedarbeidere, én fra hver skole.

Hva er et skolebibliotek?

Skolebibliotek er mer enn et boklager i kjelleren på skolen, på et gammelt loft eller et låst bokskap i gangen (Fredwall, 2024). En måte å definere skolebiblioteket på er slik:

> *Skolebiblioteket er og skal være en læringsarena i og på tvers av alle fag. Skolebiblioteket er også et samlingspunkt som formidler både litteratur og digitale læringsressurser. Dette uavhengig av lesenivå og funksjonsnivå* (Bergan & E. Fredwall, 2023, s. 22).

I tillegg skal skolebiblioteket være en integrert del av skolens opplæringsvirksomhet, og i tillegg til ferdighetsutvikling skal et skolebibliotek også være en inkluderingsarena som bidrar til å utjevne sosiale, kulturelle og digitale skiller (Fredwall, 2024). Skolebiblioteket skal fremme personlig vekst hos den enkelte elev, og bidra til økt leselyst og informasjonskompetanse. Norsk bibliotekforening fremhever viktigheten av skolebibliotek på følgende måte:

> *For å oppfylle målene i kunnskapsløftet er det en forutsetning at elevene har tilgang på velfungerende skolebibliotek. Skolebiblioteket regnes ikke lenger som en statisk boksamling, men er en måte å organisere skolens arbeid med digital kompetanse, kildekritikk, informasjonssøk, et utvidet tekstbegrep og lesing som grunnleggende ferdighet i alle fag. Denne læringsarenaen er et tillegg til klasseromsundervisningen,*

> *på tvers av fag og studieretninger og henger nøye sammen med læreplanene og skolens virksomhetsplan. Det er derfor ikke kun fysisk boksamling som er vesentlig her, men også at det prioriteres kvalifisert personaleressurs til dette arbeidet* (Norsk bibliotekforening, 2024).

Et skolebibliotek er både skole og bibliotek. Folkebibliotekene representerer frivillig lesing og folkeopplysning, mens skolebibliotek representerer obligatorisk opplæring.

Styringsdokumenter for skolebibliotek

Strategiplanen bygger på opplæringsloven og opplæringsforskrifta, samt føringer i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Disse tydeliggjør både kommunens ansvar og skolebibliotekets rolle i elevenes læring og utvikling.

Opplæringsloven

§ 15-5. *Skolebibliotek*

Elevane skal ha tilgang til skolebibliotek. Departementet kan gi forskrift om skolebibliotek (opplæringsloven, 2024).

Forskrift til opplæringsloven

§ 11-2 *Skolebibliotek*

Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdigheitene, leseferdigheitene og evna til å tenke kritisk hos elevane, og til å jamne ut sosiale forskjellar.

Kommunen […] skal sørgje for at elevane har tilgang til eit skolebibliotek eller eit anna bibliotek som er særskilt tilrettelagt for skolen. Biblioteket skal vere tilgjengeleg for elevane i skoletida, slik at biblioteket kan brukast aktivt i opplæringa på skolen (opplæringsforskrifta, 2024).

"Man må lære å lese for å kunne lære."

Elev, 3. klasse.

Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Læreplanene er skolebibliotekenes styringsdokument. Rammeverket for grunnleggende ferdigheter definerer lesing på denne måten:

> *Å kunne lese er å skape mening fra tekst (...) Å lese handler om å kunne forstå, bruke, vurdere, reflektere over og engasjere seg i innholdet i tekster. Tekster inkluderer alt som kan leses i ulike medier, ikke bare ord, men også illustrasjoner, symboler og andre uttrykksmåter. Kunnskap om hva som kjennetegner ulike typer tekster og deres funksjon, er en viktig del av lesing* (Utdanningsdirektoratet, 2019).

Lesing gir tilgang til andres erfaringer, meninger og perspektiver, uavhengig av tid og sted. Det handler om å kunne forstå, bruke, reflektere over og engasjere seg i innholdet i tekster. Tekster inkluderer både skrevne ord og andre uttrykksformer som illustrasjoner, symboler og digitale elementer. Lesing er viktig av mange grunner, både for individet og for samfunnet. Her er noen sentrale grunner til hvorfor lesing har en så sentral plass i læreplanen og i utdanning generelt:

1. Grunnlag for læring i alle fag

Lesing er en av de fem grunnleggende ferdighetene i Kunnskapsløftet. Uten evnen til å lese og forstå tekster, blir det vanskelig å tilegne seg kunnskap i andre fag som matematikk, naturfag, samfunnsfag og kunst og håndverk.

2. Utvikler kritisk tenkning

Gjennom lesing lærer elever å tolke, analysere og vurdere informasjon. Dette er avgjørende for å kunne delta i et demokratisk samfunn og for å kunne ta informerte valg. I Kunnskapsløftet er kritisk tenking og lesing løftet fram i læreplanverkets overordnede del og definert som en del av opplæringens verdigrunnlag: *Skolen skal bidra til at elevene blir nysgjerrige og stiller spørsmål, og utvikler vitenskapelig og kritisk tenking* […]. PISA-undersøkelsen som gjennomføres hvert tredje år for 15-åringer, måler evnen til kritisk lesing. Det er gjennomgående at bare 20-30 prosent av elevene klarer oppgavene.

3. Styrker språk og kommunikasjon, empati og forståelse

Å kunne lese er å skape mening fra tekst. Lesing gir innsikt i andres erfaringer, meninger, opplevelser og skaperkraft, uavhengig av tid og sted. Lesing av tekst på papir og digitalt er en forutsetning for livslang læring, og for å kunne delta aktivt i samfunnslivet på en kritisk og reflektert måte. I tillegg utvider lesing ordforrådet, forbedrer grammatikk og gir innsikt i ulike måter å uttrykke seg på. Dette styrker både muntlig og skriftlig kommunikasjon.

4. Gir tilgang til informasjon og deltakelse

I et digitalt og tekstbasert samfunn er lesing en nøkkel til å kunne delta aktivt – enten det gjelder å forstå nyheter, bruke digitale tjenester eller følge med i arbeidslivet.

5. Styrker selvstendighet og mestring

Å kunne lese gir en følelse av mestring og selvstendighet. Det åpner dører til utdanning, arbeid og personlig utvikling.

> Vi lever i et skriftsamfunn der vi møter tekst overalt – i utdanningen, på jobben og i fritiden. Å kunne lese er nødvendig for det meste i livet vårt. Derfor er en befolkning med gode lesere viktig for samfunnet og demokratiet.
>
> *Kultur- og likestillingsdepartementet & Kunnskapsdepartementet (2024)*

Lesing som grunnleggende ferdighet – lokale funn og situasjonsanalyse

En lokal brukerundersøkelse gjort ved Hatteng skole skoleåret 2025-2026 viser at leselysten avtar betydelig på høyere klassetrinn. Undersøkelsen omfattet samtlige elever på ungdomstrinnet og gir et tydelig bilde av at få elever leser utover det som er pålagt gjennom skolearbeidet. Lesing av egen interesse, som frivillig lesing på fritiden eller hjemme, er lite utbredt.

Undersøkelsen indikerer en bekymringsfull utvikling i de eldste elevenes leselyst, og understreker behovet for målrettede tiltak for å styrke motivasjon for lesing og etablere gode lesevaner over tid. Elevene uttrykker at det er kjedelig å lese, og at det er uvant.

Funnene støttes av kommunens tilstandsrapport for Storfjordskolen 2024–2025, som viser at elevenes leseferdigheter på ungdomstrinnet ligger under fylkes- og landsgjennomsnittet. Dette tyder på at en betydelig andel elever strever med å lese og forstå informasjon i tekst, en ferdighet som er sentral i alle fag i LK20.

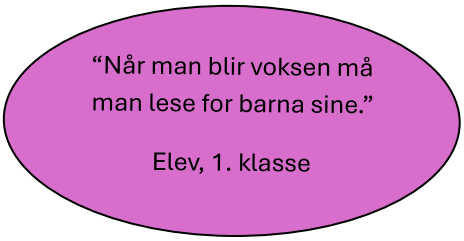

Tilstandsrapporten peker samtidig på store forskjeller i leseprestasjoner mellom elever og klasser, noe som kan knyttes til sosioøkonomiske forhold og ulik kvalitet i skolenes leseopplæring. På de lavere klassetrinnene fremstår bildet mer positivt. Skolebidragsindikatorene viser at elevene på mellomtrinnet i Storfjord har hatt bedre faglig progresjon i lesing enn det som kan forventes ut fra forutsetninger. Dette samsvarer med funn i den lokale undersøkelsen, der andelen elever som leser frivillig er betydelig høyere på små- og mellomtrinnet, trolig som følge av et sterkere og mer systematisk fokus på leseopplæring tidlig i skoleløpet.

Samlet viser den lokale undersøkelsen og tilstandsrapporten utfordringer knyttet til lesing og leselyst hos de eldste elevene. Elever som ikke utvikler gode lesevaner og lesestrategier vil ha økt risiko for å streve med faglig læring, tekstskaping og kritisk tenkning. I et samfunn der lesing er en forutsetning for utdanning, arbeidsliv og demokratisk deltakelse, understreker dette behovet for målrettede, langsiktige tiltak som både styrker elevenes leseferdigheter og bygger motivasjon og leselyst over tid. Skolebiblioteket fremstår her som en sentral pedagogisk ressurs i arbeidet med å utvikle inkluderende lesemiljøer og varige lesevaner.

Analysen viser et tydelig behov for målrettede grep for å styrke lesing og leselyst, særlig på ungdomstrinnet. Skolebiblioteket har en sentral rolle i dette arbeidet, som pedagogisk ressurs, læringsarena og lesefremmende miljø på tvers av fag og trinn. På bakgrunn av funnene presenteres nedenfor anbefalte tiltak for utvikling av skolebibliotekene i Storfjordskolen.

Dette må til for å få velfungerende skolebibliotek i Storfjordskolen

Strategier som gjelder for begge skolene

- Strategiplanen vedtas av kommunestyret som overordnet skoleeier.
- Skoleeier har hovedansvaret for rammebetingelsene for å skape et godt skolebibliotek som skal støtte opp om opplæringa til elevene.
- Det er behov for å sette av ressurser til utvikling og drift av skolebibliotek. Hver skole bør ha en skolebibliotekansvarlig.
- Skolenes ansatte og elever skal medvirke i prosessen for utviklinga av skolebibliotekene.
- Det skal foreligge en skriftlig samarbeidsavtale mellom Storfjord folkebibliotek og hver skole.

Skibotn skole Videreutvikle dagens løsning	Hatteng skole Etablere skolebibliotek
• Skibotn skole fortsetter å bruke filialen som sitt tiltenkte skolebibliotek, og videreutvikler samarbeidet om leselyst. • Det må videreutvikles pedagogiske planer for leselyst og informasjonskompetanse for å ivareta lovkravet for skolebibliotek. • Det bør etableres leserom i skolebygget som en forlenget arm til Skibotn filial. Dette for å skape en inkluderende arena som fremmer leselyst. Dette skaper også bedre tilgjengelighet for lærer og elever. • En mulighet er å oppgradere dagens mediatek og tilhørende rom slik at dette kan brukes som skolebibliotek og et inspirerende rom for læring i alle fag. • Leserommet må ha en samling av litteratur for å fremme leselyst og leseopplæring for de yngste elevene.	• Skolebiblioteket skal være tilgjengelig for alle trinn. • For ungdomstrinnet kan folkebiblioteket fungere som hovedfilial til utlån, men det bør samtidig tilrettelegges for utlån og lesing på skolen for både mellomtrinnet og ungdomstrinnet. • Småtrinnet bør ha en egen tilrettelagt lesesone med bøker som er tilpasset aldersgruppen, basert på elevenes ønsker og behov. • Når det gjelder den fysiske løsningen har skolen mange muligheter som må kartlegges videre og vurderes. Skolen har blant annet et mediatek (stort rom) som med enkle grep kan innredes som skolebibliotek. Rommet ligger tilgjengelig for både ungdomstrinn og mellomtrinn.

• Mellomtrinnet kan bruke leserommet til leseaktiviteter og studierom.	• Skolebiblioteket må inneholde en variert samling litteratur der elevenes ønsker og behov tas hensyn til. • Skolebiblioteket i skolebygget skal også kunne brukes til gruppearbeid, studiegrupper og egenstudier.

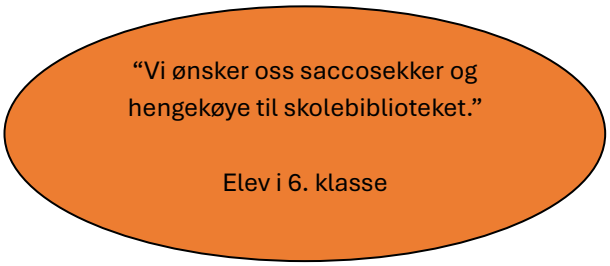

Skolebibliotekenes tjenester

For å få til velfungerende skolebibliotek må dette være skolebibliotekenes tjenester

- **Ressurs:** Skolebibliotekene skal være en ressurs for lærere, elever og SFO. Skolebibliotekene skal være en integrert del av den pedagogiske virksomheten i Storfjordskolen. Det må utvikles gode pedagogiske planer for skolebibliotekene.
- **Kompetanseheving:** Skolebibliotekene skal bistå i kompetanseheving for ansatte i samarbeid med folkebiblioteket i kommunen.
- **Læringsaktiviteter:** Skolebibliotekene skal gjennomføre motiverende og inkluderende læringsaktiviteter for elevene.
- **Litteraturformidling:** Skolebiblioteket skal formidle litteratur tilpasset elevenes evner og deres måte å lære på, og stimulerer til lesing gjennom å gi elevene gode leseopplevelser. Litteratur generelt gir elevene tilgang på et variert og rikt ordforråd samt tekststrukturer man ikke like enkelt får tilgang til på andre måter.
- **Språkutvikling:** Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle språkferdighetene til elevene. Gode språkferdigheter er nøkkelen til integrering og deltakelse i samfunnet, samtidig er det en inngangsbillett til videre utdanning og arbeidsliv. Det å klare å skape engasjement og følelser gjennom litteraturformidling får elevene til å være språklig aktive, dele opplevelser, synspunkter og erfaringer med andre, som igjen er en forutsetning for god språkutvikling. Samlingen av variert litteratur på skolebiblioteket er derfor en viktig ressurs i elevenes utvikling av språk.
- **Informasjonskompetanse:** Skolebiblioteket skal ha en sentral rolle når det gjelder elevenes opplæring i informasjonskunnskap, kritisk tenkning og kildebruk. Skolebiblioteket skal være et sted hvor elevene lærer å være informasjonssøkende og kildekritiske, og på denne måten oppfylle LK20s mål om elevaktive læringsformer, dybdelæring og tverrfaglighet.
- **Flerspråklighet:** Skolebiblioteket skal bidra til å ivareta samiske, kvenske og finske perspektiv jf. Storfjord kommunes vedtak om tre likeverdige kulturer og språk. Skolebibliotekene skal være en sentral arena innen kulturformidling under samiske og kvenske kulturuker. Skolebibliotekene skal bidra med

litteratur på andre språk enn norsk og vise at flerspråklighet er en ressurs. Dette kan løses gjennom å låne bøker på ønskede språk fra *Det flerspråklige bibliotek*.

- **Mangfold styrker:** Skolebibliotekene skal bidra til å styrke kunnskap, identitet, stolthet og tilhørighet i vår flerkulturelle kommune.
- **Tilpasset opplæring:** Skolebibliotekene må ha et tilbud til alle uansett funksjonsnivå. Det innebærer ikke bare en universell fysisk utforming, men at det også kan gi et ulikt utformet lesetilbud, godt utvalg av digitale kilder, lesestøttene hjelpemidler og ressurser til ulike behov hos elevene. Skolebibliotekene skal bidra til tilpasset opplæring og tidlig innsats. Skolebibliotekene skal bidra til å utjevne sosiale forskjeller.
- **Skole-hjem samarbeid:** Skolebibliotekene skal yte bistand til de hjemmene som har behov for det.
- **Sosial arena:** Skolebibliotekene skal være tilgjengelig for alle på begge skolene. Skolebibliotekene skal være en sosial arena. Det skal være en fin plass å kunne møtes i ulike sammenhenger. Med lesefremmende virksomhet, undervisning i informasjonssøk og kildekritikk, kulturaktiviteter og veiledningstid er skolebibliotekene aktuelt for alle fag. Skolebibliotekene skal bistå arrangementer i samarbeid med *Den kulturelle skolesekken* (DKS).
- **Spill:** Muligheten for å ha spill, både brettspill og digitale spill, bør sjekkes ut. Nettsiden *spillbibliotek.no* tilbyr gratis innlogging til nyere, norske dataspill som er kjøpt inn av *Norsk filminstitutt* via innkjøpsordningen.

Bakgrunnsdokumenter

Fagartikler og faglitteratur

- Fredwall, E. I. (2024, 11. sept) *Fagfornyelsen som glemte skolebibliotekene.* Tilgjengelig fra: https://utdanningsforskning.no/artikler/2025/fagfornyelsen-som-glemte-skolebibliotekene/

- Fredwall, E. I. & Bergan, C. (2023). *Skolebiblioteket som læringsarena. Leseglede, utforskning, opplevelse*. Cappelen Damn Akademisk

Kommunale planer og rapporter

- Storfjord kommune (2025). Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2028. Tilgjengelig fra: Kommuneplanens+samfunnsdel+2025-2028+vedtatt+20250220.pdf

- Storfjord kommune (2024). Tilstandsrapport for Storfjordskolen 2024-2025. Tilgjengelig fra: https://img9.custompublish.com/getfile.php/5478586.1229.pbjlzztkjlqqjt/Tilstandsrapport%25BStorfjordskolen%2B2024-25.pdf?return=storfjord.custompublish.com

Nasjonale strategier og rammeverk

- Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet (2024). *Sammen om lesing - Leselyststrategien (2024-2030)* Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/sammen-om-lesing.leselyststrategien-2024-2030/id3040859/?ch=1

- Utdanningsdirektoratet (2019). *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter* Tilgjengelig fra: https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeverk/rammeverk-for-grunnleggende-ferdigheter/

- Utdanningsdirektoratet (2020) *Grunnleggende ferdigheter* Tilgjengelig fra: https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/

Lovverk og forskrifter

- Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregående opplæringa (opplæringslova*)* (2024).
  Kapittel 15: Opplæringsspråk, læremiddel og skolebibliotek.
  Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30/KAPITTEL_4-6#KAPITTEL_4-6

- Forskrift om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringsforskrifta) (2024).
  Kapittel 11 Samarbeid med foreldra, skolebibliotek og saksbehandling som gjeld det fysiske skolemiljøet
  Tilgjengelig fra: https://lovdata.no/forskrift/2024-06-03-900/§11-2

Statlige og faglige nettressurser

- Norsk bibliotekforening (2024**).** *Om skolebibliotek*
  Tilgjengelig fra: https://norskbibliotekforening.no/om-skolebibliotek/

- Universitetet i Oslo (2022). *Nasjonale prøver i lesing.*
  Institutt for lærerutdanning og skoleforskning.
  Tilgjengelig fra: https://www.uv.uio.no/ils/forskning/prosjekter/nasjonale-prover-i-lesing/

- Universitetet i Oslo (2021). *Kritisk tenking*
  Tilgjengelig fra: https://www.uio.no/forskning/

Eksempel fra annen skoleeier

- Osloskolen (2020). *Kvalitetsutviklingsplan for skolebibliotekene i Osloskolen*
  Tilgjengelig fra:
  https://aktuelt.osloskolen.no/siteassets/nyheter/skolebibliotek_kvalitetsplan2020.pdf